

PRIČA

Za najbolju priču - diploma i objava knjige u Elektronskom obliku tokom 2013.g. od strane Izdavačke kuće DHIRA, Kusnacht, Švajcarska (priprema, naslovnica, DTP, ISBN broj, objava online).

Valentina Zeljak Božović, Hrvatska

Priča "Ostaci"

Objašnjenje: " Svijet u svijetu koji opstaje uprkos. Bolna priča o okruženju ljudskih "ostataka" od kojih bi mogli učiti. I mi, koji to nismo. Ili nam se to samo čini?"

OSTACI

Almira je naglo zaokrenula volanom crvenog pegouta skrećući udesno uz cvileću škripu guma s glavne na sporednu cestu koju je zamalo promašila. U posljednji trenutak spazila je metalnu oznaku koja kao da je preuzela sposobnost mimikrije oksidirajući iz šangajsko plave u zagasito zelenosmeđu boju raslinja, kako bi što više urasla u hrastovu šumu uz čiji je rub ukošena izvirivala pred očima vozača s hrđavosivim slovima – Crveni lug 1800m.

Krošnje hrastova s obje strane sporedne ceste spajale su se, skrivajući jesenje jutro, tako da je Almira upalila prednja svjetla, trudeći se pritisnuti gas jače, ali su je stalne okuke spriječavale da ubrza. Udruživanje zbijenih krošnji, stvorile su tjeskobu i osjetila je talog šume kako joj se spušta na pluća. Zatvorila je prozor i posegnula rukom u torbicu za cigaretom. Tjeskoba se smirila tek nakon što je povuka prvi dim kako bi potrla miris koji je upamtila kao djevojčica bježeći kroz šumu s majkom, bakom, starijom sestrom, te susjedama i njihovom djecom iz Kozarca ne bi li se nekako dočepale Zagreba.

Tih posljednjih tisuću osamsto metara od glavne ceste do Crvenog luga, učinile su joj se duljim nego prijeđenih četrdeset kilometara iz Zagreba u smjeru Zaboka, pošto je istovremeno zapinjala na okukama i dijelovima djetinjstva s namjerom da ih potisne, iako zna da to nije preporučljivo, jer ipak ona je psiholog i svjesna je da potiskivanje samo pojačava traumu. Bježeći u prohladno jutro kroz hrastovu šumu, u drugom godišnjem dobu, u svojoj desetoj godini izgubila je baku koja je baš nju čvrsto držala za ruku i još sada pamti krutost bakinih artritčnih prstiju zbog kojih nije mogla priljubiti srednjak i prstenjak uz Almirin mekani dlan, ali dodirujući bakino zapešće svojim tankim zapešćem, mogla je osjetiti kako joj snažno udara srce. To isto srce otkazalo joj je kasnije tog dana u šumi, i žene su je plačući u tišini naizmjenice nosile do ceste koja vodi prema Zagrebu, gdje su se ukrcale u stočni kamion i krenule na sigurno, ona jecajući kraj bakinog tijela držeći je kažiprst.

Nenadani gubitak bake potisnuti je razlog zašto se odlučila na rad sa starijim osobama, a sada u svojoj trideset i prvoj godini priprema doktorat iz psihologije o kvaliteti života starijih osoba pod naslovom „Psihološki aspekti starosti u Domovima za starije i nemoćne osobe“. Planira obići trideset domova, a ovaj u koji se sada uputila kako bi intervjuirala osam do deset korisnika

„Doma za starije i nemoćne Sveti Martin“ odabrala je nasumice u podužoj listi državnih i privatnih staračkih domova.

Kada se stisak grana počeo prorjeđivati pojavila se vizura malenog mjesta kojim je dominirala siva katnica iz doba Austro-ugarske s oblikovanom fasadom, dva horizontalna niza prozora i jednom kulom na sredini. Prilaz zgradi bio je širok i ravan, te je završavao pristupnim trgom, koji je većim dijelom pretvoren u parking.

Almira Šećardić zakoračila je na prvu stepenicu ulaza u secesijsku građevinu, obučena u sivo odijelo od tvda klasičnog, pomalo strogog kroja ispod kojeg je provirivala bijela košulja štirikane kragne, nastojeći svom nježnom izgledu dodati koju godinu više, jer iako već pet godina radi na mjestu psihologa u staračkom domu, onako sitna, tanka, bakrenocrvene kose i velikih zelenih očiju djelovala je puno mlađe.

Ivanka Čadež, ravnateljica doma stajala na drugoj stepenici, tako da je Alimira morala zabaciti glavu prilikom rukovanja s visokom koščatom brinetom u kasnim četrdesetim godinama. Penjući se stepenicama, Ivanka je otpočela priču o povijesti zgrade napravljene neposredno uoči Prvog svjetskog rata za obuku vojnika, da bi nakon Prvog svjetskog rata postao stacionar za mentalno oboljele vojnike, pa domobranska kasarna u Drugom svjetskom ratu.

Nakon Drugog svjetskog rata sve do početka Domovinskog rata, zgrada je služila dijelom kao otkupno mjesto poljoprivrednih uroda, mjesna zajednica, prostor za svadbe i proslave, da bi 1991. postalo prenoćište za prognanike iz Slavonije, a kada su se oni počeli osipati i seliti dalje, ležajeve su nadopunjavali izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine. Oni nestrpljivi, brzo su odlazili odavde. Najčešće su se zbog djece selili u veća zagorska mjesta, pokušavajući se usput domoći Zagreba, Njemačke, pobjeći preko oceana i tako cijelo vrijeme do kraja devedesetih, sve dok aktivna većina nije otišla i ostavila one koji su nemoćno i pasivno dočekivali svaki novi dan.

Posljednje slobodne krevete popunila su dva Albanca, od kojih je jedan s Kosova, a drugi iz Makedonije, zatim jedna Bugarka ili Makedonka, što nisu utvrdili do danas pošto je tečno govorila oba jezika, ali nikada nije rekla svoje ime, ni godinu rođenja, pa su je prozvali Mimoza i jedan Bosanac koji je izgubio pamćenje pa se svakog jutra iznova upoznaje s cijelim domom. On

je stigao posljednji, prije deset godina. Niti jedno od njih nema dokumente, a samim time ni zdravstveno osiguranje. Nitko ih ne posjećuje, a ni oni nikoga ne zovu.

Nakon rata Hrvatska država je ovaj prostor ozakonila, uvela ga u državni proračun, zaposlila socijalnu radnicu, dvije medicinske sestre, čistačicu, kuharicu, domara i Ivanku, po struci liječnicu opće prakse, koja je nakon obavljenog stažiranja, promovirana u ravnateljicu da bi trajno upravljala domom, zakonom definiran kao dom za starije i nemoćne osobe. Ostalih sredstava potrebnih za rad s ovom skupinom ljudi nemaju, tako da omeđeni šumom i brdima godinama čekaju da ih obiđe netko iz lokalne ili državne uprave socijalne skrbi. Almira je njihov prvi gost nakon dugo vremena.

Ušle su u ravnateljčin ured i sjele na kožnate fotelje između kojih se nalazio nizak drveni smeđi stol, a Ivanka je prekinula priču o zgradi da bi upitala Almiru „Jeste li za kavu, limunadu?“

„Limunadu, molim vas“ odgovorila je Almira, tražeći prstom prostor između vrata i štirikane kragne koja ju je počela stezati.

Ivanka je ustala, prišla stolu, pritisla tipku na telefonu. S druge strane se čulo žensko molim na što je Ivanka odgovorila „Reci Edinu da donese limunadu“ i vratila se u smeđu kožnu fotelju visokog naslona.

„Hvala vam što ste našli vremena za mene. Da li ste mi sastavili popis korisnika koji su voljni razgovarati sa mnom?“

„Uglavnom su svi voljni“ izgovorila je Ivanka i stavila pred Almiru listu osoba, njih ravno trideset i devet .

Almira je uzela listu i krenula redom čitajući imena i godišta uz njih.

Danica T. – rođ.1959.g.

Osman F. – rođ 1958.g.

Rada B.-rođ. 1942.g., Edin D. – rođ. 1969.g. i tako redom, da bi pročitavši listu korisnika doma začuđenog pogleda primjetila „Pa vi imate samo osmero ljudi starijih od 65 godina, koje po dobi pripadaju skupini koju istražujem“

„Kao što sam vam rekla, mi nismo tipični starački dom. Država nije znala kako da nas kategorizira, pa su nas podveli pod starački dom. Ovo je trebao biti privremeni smještaj za prognanike i izbjeglice tijekom i neposredno nakon rata. Kada je većina korisnika otišla počeli su nam iz raznih djelova Hrvatske, najviše iz hotela s obale, slati teže slučajeve koje nisu imali gdje smjestiti, pa im je svima bilo jednostavnije da ih pošalju ovamo dok se situacija ne rješi. Najviše ih je iz Bosne. Pokrivamo cijelo područje nekadašnje Jugoslavije, a i šire, osim Slovenije. Zapravo, domar je Slovenac, tako da su svi ostaci bivše države skupljeni kod nas. Najzanimljivije je da je su svi zadržali svoj akcente i jedina prihvaćena lokalna riječ je - kaj. Država nas ne pita za njih. Mi više ne pitamo državu, nitko ne pravi posebne probleme i tako preživljavamo zajedno “

Kucanje je prekinulo Ivanka i ona je okrenula glavu prema vratima „Slobodno!“

U sobu je ušao muškarac, po Almirinoj procjeni oko četrdeset i pet godina, u trapericama i sivoj majici, malčice prosijed iza ušiju, srednjeg rasta noseći srebrnu tacnu s bokalom limunade i dvjema visokim čašama.

Dok je spuštao bokal s limunadom na stol Ivanka je nastavila „Ovo je Edin. Edin pomaže u kuhinji i održavanju zgrade. On je ujedno korisnik i volonter“ potom je ponovno ustala i iz ladice stola izvadila kutiju cigareta, te ponudila Edina, koji je sa zahvalnošću uzeo prvu koja je izvirila iz crveno bijele kutije. „Sjedni Edine. Upoznaj Almiru, psihologinju iz Zagreba koja priprema doktorat i želi razgovarati s našim korisnicima. Ona će zaokružiti osobe koje namjerava intervjuirati, a ti ih jednog po jednog dovedi u malu sobu kraj blagovaonice. I budi na usluzi gospodici Almiri ako još što zatreba.“ Almira je posegnula u torbu za upaljačem i cigaretama. Nakon što je pripalila svoju cigaretu, ispružila je ruku s upaljačem prema Edinu, nijemo ga pozivajući da uradi isto. Edin se nagnuo prema Almiri i pripalio fiksirajući Almirine prste, nenavikao na prisutnost mladih žena. Sjeo je na stolac nasuprot, povukao dva duga dima i rekao „Uf, ovo je Marlboro. Njih najviše volim, ali uglavnom motam škiju.“

Zazvonio je telefon. Ivanka se ovaj puta nešto teže ustala i prislonila slušalicu na uho. Nakon što je pola minute provela motajući telefonsku žicu oko kažiprsta, prozborila je „Dolazim odmah!“

Ispričala se Almiri i zamolila da je pričeka desetak minuta dok ne riješi jedan problem, a za to vrijeme Edin će joj praviti društvo.

Almira je šutjela sjedeći na svojoj fotelji nasuprot muškraca čija ju je pojava začudila. Očuvan, relativno mlad muškarac, pristojnog stasa i visine obitava kao trajni korisnik staračkog doma.

Gledajući prema bočnom prozoru, Edin je ustrajalo vukao dim sve do filtera cigarete. Almira je odlučila prekinuti tišinu ljubaznim pitanjem

„Edine, koliko dugo boravite u Svetom Martinu?“

Edin je okrenuo glavu prema Almiri, stežući čvrsto filter između palca i kažiprsta desne ruke, žaleći što je cigareta dogorjela. Uz drhtavicu cijeloga tijela spustio je filter u pepeljaru i progovorio, pomalo zatečen pitanjem koje mu nitko prije nije postavio.

„Ovako, ja sam došao s roditeljima iz Bosne 1992. godine. 93-će mi je umro otac, a majka je poživjela još tri godine posije njega. Pokopali smo ih tu na lokalnom groblju. Izbjeg'o sam vojsku zbog problema s bubrežima. Dakle, sad je 2013.-ta i bit će dvadeset godina da sam ovdje, a došao sam kad mi je bilo dvadeset i tri...“ zastao je, pokupio jezikom slinu s donje usne. Vjeđe su mu se počele onemoćalo spuštati, dlanove je prislonio uz nos i nekoliko puta ih tako priljubljene povukao prema bradi, sve dok iz poluzatvornih očiju nisu počele curiti suze zbog čega je dlanove ponovno priljubio uz nos. Plakao je širom otvorenih očiju gledajući Almirine svježe, zelene oči i klizeći prstima prema bradi izustio „Pa, jebote, kud mi prođe život!“